

מתקיף לה רב דימי: וממאי דהכא בחמין שהוחמו בשבת פליגי?

דילמא בחמין שהוחמו בערב שבת פליגי?

אמר אביי: אנא בעאי דאישני ליה, אף אני רצייתי לתרץ כתירוצו של רב יוסף.

וקדם ושני ליה רב יוסף שוודאי במילה ההיתר הוא אף בחמין שהוחמו בשבת, מפני שסכנה הוא לו.

איתמר נמי, כי אתא רבין אמר רבי אבהו אמר רבי אלעזר: הלכה כרבי אלעזר בן עזריה — בין בחמין שהוחמו בשבת, בין בחמין שהוחמו מערב שבת. בין הרחצת כל גופו, בין הרחצת מילה — מפני שסכנה היא לו.

גופא, אמר רב: אין מונעין חמין ושמן מעל גבי מכה בשבת.

ושמואל אמר: נותן אותם חוץ למכה. ושותת ויורד למכה. אבל על מכה עצמה אסור משום גזירת שחיקת סמנים.

מיתובי: אין נותנין שמן וחמין על גבי מוך ליתן על גבי מכה בשבת. שמע מינה אסור משום גזירת שחיקת סמנים וכדשמואל.

ומתרצינן: התם טעמא דאסור, משום סחיטה.

תא שמע: אין נותנין חמין ושמן על גבי מוך שעל גבי מכה בשבת. שמע מינה אסור, ודלא כרב.

ומתרצינן: התם נמי טעמא דאסור משום סחיטה.

תניא כוותיה דשמואל: אין נותנין חמין ושמן על גבי מכה בשבת. אבל נותנין חוץ למכה, ויורד ושותת למכה.

תנו רבנן: נותנין על גבי המכה מוך יבש וספוג יבש, כיון שאינו עושה כן לרפואה אלא כדי למנוע שלא תשרט מכתו על ידי בגדיו הקשים.

אבל לא יתן גמי יבש, ולא כתייתין, חתיכות בגדים דקות, משום שהם מרפאות והוי בכלל גזירת שחיקת סמנים.

קשיא רישא דקתני שנותנין מוך, דהיינו כתייתין, אסיפא דקתני ולא כתייתין יבשין? ומתרצינן: לא קשיא.

הא דאסרינן, היינו בחדתי, שחדשים שלא היו על גבי מכה הם מרפאים את המכה.

הא דשרינן, בעתיקי, בישנים שאינם מרפאים.

אמר אביי: שמע מינה, הני כתייתין — מסו, מועילים לרפואה.

שנינו במשנה: ספק ואנדרוגינום אין מחליין עליו את השבת.

תנו רבנן: "וביום השמיני ימול בשר ערלתו". ערלתו שהיא ודאי, דוחה את השבת.

ולא מי שהוא ספק אם זמן מילתו היום, קלה-א [כגון שנולד בין השמשות]. דוחה את השבת.<sup>(1)</sup>

1. בתוד"ה ולא כתבו, דקרא אסמכתא בעלמא

היא דפשיטא דלא מחללינן שבת מספק. ובשפת

כל שערלתו ודאי, דוחה את השבת. ולא אנדרווגינום דוחה את השבת.

רבי יהודה אומר: אנדרווגינום דוחה את השבת, ואם לא מל, ענוש כרת. ולקמן [קלוז א] מפרשין טעמיה.

ערלתו ודאי דוחה את השבת. ולא נולד בין השמשות דוחה את השבת.

ערלתו ודאי דוחה את השבת, ולא נולד כשהוא מהול דוחה את השבת.<sup>(2)</sup>

שהנולד מהול: בית שמאי אומרים: צריך להטיף ממנו דם ברית, ומודו ששבת לא דחי.<sup>(3)</sup>

ובית הלל אומרים: אינו צריך להטיף ממנו דם ברית.

אמר רבי שמעון בן אלעזר: לא נחלקו בית שמאי ובית הלל, על נולד כשהוא מהול שצריך להטיף ממנו דם ברית, מפני דחיישין שמא ערלה כבושה היא. דהיינו

שהעור נדבק מאד בבשר [ש"ך יו"ד רס"ג סק"ב].<sup>(4)</sup>

על מה נחלקו בית שמאי ובית הלל? על גר שנתגייר כשהוא מהול, ואין אצלו חשש ערלה כבושה. שבית שמאי אומרים: צריך להטיף ממנו דם ברית. ובית הלל אומרים: אין צריך להטיף ממנו דם ברית.

אמר מר: הא דאמרינן ולא ספק דוחה את השבת — לאתווי מאי?

ומבארין: לאתווי הא דתנו רבנן: תינוק שהוא בן שבעה חודשים, מחללין עליו את השבת [לפי שהנולד לשבעה עתיד לחיות]. ובן שמונה חודשים, אין מחללין עליו את השבת, כי כיון שודאי לא יחיה הרי הוא כמת, ואין מילתו מצוה.<sup>(5)</sup>

ספק בן שבעה, ספק בן שמונה, אין מחללין עליו את השבת.

בן שמונה, הרי הוא כאבן, ואסור לטלטלו.<sup>(6)</sup> אבל אמו שוחה עליו ומניקתו מפני הסכנה

מדרבנן. ומדברי התוס' ד"ה לא נחלקו נראה שחיובו הוא מן התורה.

4. ואין מברכין על המילה אלא אם כן נראית לו ערלה כבושה. [טור שם]

ועיין בחזו"א או"ח סי' ס"ב ס"ק כ"ז שהטפת דם היא למטה מן העטרה.

5. ובטור ושו"ע או"ח סי' של' סעי' ז' פירשו דהוא הדין לגבי לרפאותו ולהחיותו. ועיין בבה"ל שם ד"ה או ספק.

ובשפת אמת כתב שנראה שבחול צריך למולו, אף שאינו בר קיימא.

אמת תירץ דאתי קרא למימר שאין ספק דוחה ואם מל חייב חטאת, וללא מיעוט אלא מתורת "ספק" אינו יכול להביא חטאת דהוי ספק חולין בעזרה. וכן תירץ במנחת חינוך מצוה ב' אות י"ז.

2. בשפת אמת הקשה כיון שזה ספק ערלה כבושה, נימהליה ממה נפשך, אם הוא מחויב, שפיר מהיל, ואי לאו, מקלקל הוא. ונראה שכיון שמדרבנן חייבין למולו אם כן הוי תיקון, ושוב איכא איסור תורה.

3. עיין מנחת חינוך [מצוה ב' אות י"ג] שדן האם חיוב הטפת דם ברית הוא מן התורה, או

רב יוסף אמר בשיטת רבי שמעון בן אלעזר: ודאי ערלה כבושה היא. ולכן אפילו בשבת מטיפין דם ברית.

אמר רב יוסף: מנא אמינא לה?

דתניא: רבי אליעזר הקפר אומר: לא נחלקון בית שמאי ובית הלל על נולד כשהוא מהול, שצריך להטיף ממנו דם ברית.

על מה נחלקון? — לחלל עליו את השבת.

שבית שמאי אומרים: מחללין עליו את השבת. ובית הלל אומרים: אין מחללין עליו את השבת.

ומהא דייקנין: לאו, מכלל דתנא קמא סבר: מחללין עליו את השבת. ומכאן ראייה לדברי רב יוסף דאמר ודאי ערלה כבושה היא.

ודחינן: ודילמא תנא קמא דברי הכל אין מחללין קאמר?

ומתריצינן: אם כן, וכי רבי אליעזר הקפר טעמא דבית שמאי אתא לאשמעינן? וכי רבי אליעזר הקפר נחלק על דברי התנא שאמר דברי הכל אין מחללין בכדי ללמדנו שלאו דברי הכל היא, לפי שלבית שמאי מחללין? והרי בית שמאי במקום בית הלל אינה משנה?

ומבארין: דילמא הכי קאמר: לא נחלקון בית שמאי ובית הלל בדבר זה.

שיש בריבוי החלב שבדדיה. (7) וביבמות פ ב פירש"י סכנת שניהם הבן והאם].

איתמר: רב אמר: הלכה כתנא קמא דאמר אליבא דבית הלל שהנולד מהול אין צריך הטפת דם ברית.

ושמואל אמר: הלכה כרבי שמעון בן אלעזר דבית שמאי ובית הלל פליגי בגר שנתגייר כשהוא מהול, אבל הנולד מהול צריך הטפת דם ברית.

רב אדא בר אהבה, איתליד ליה הוא ינוקא, כשהוא מהול, אהדריה אתליסר מהולאי שיטיפו לו דם ברית, ואותם י"ג מוהלים לא רצו למולו בשבת. והוא עצמו מלו, עד דשווייה כרות שפכה, שחתך לו מהגיד.

אמר רב אדא בר אהבה: תיתי לי, הגיע לי עונש זה, על דעברי אהא דאמר רב, שאין צריך להטיף דם ברית.

אמר ליה רב נחמן: וכי אדשמואל לא עבר? שהרי, אימר דאמר שמואל צריך להטיף ממנו דם ברית בחול, אבל בשבת — מי אמר?

והוא, רב אדא, סבר, ודאי ערלה כבושה היא, ומחללינן עליה שבת.

דאיתמר: רבא אמר בשיטת רבי שמעון בן אלעזר: חיישינן שמא ערלה כבושה היא. ומספק אין מטיפין דם בשבת.

אם אין ריעותא בשערו וצפרניו.

7. בתוד"ה מפני הקשו דאפילו בלא סכנה לישתרי משום צערא?

6. עיין תוד"ה בן דהשתא אין אנו בקיאים בזה ומותר לטלטל כל התינוקות. ומותר למולו בשבת. ואפילו אם פירש ולא בעל אלא פעם אחת נראה לר"י שמותר למולו ולטלטלו בשבת

ואמרינן: הך פלוגתא, **כתנאי**.

בפרשת לך לך נאמרו ב' פסוקים בקשר למילת עבדים.

א. "ובן שמונת ימים ימול לכם כל זכר לדרתיכם, יליד בית, ומקנת כסף, מכל בן נכר אשר לא מזרעך הוא".

ב. "המול ימול יליד ביתך ומקנת כסף".

בפסוק הראשון נאמר "בן שמונת ימים ימול לכם". ואילו בפסוק השני לא נאמר מילה בשמיני. ומזה למדו, שמילה שהיא דומיא "לכם", היא בשמיני. ומילה שהיא לא דומיא "לכם" הוא נימול מיד.

והשתא מייתינן לפלוגתא דתנאי בברייתא:

יש "יליד בית" — שנימול לאחד.

ויש "יליד בית" — שנימול לשמונה.

יש "מקנת כסף" — שנימול לאחד.

ויש "מקנת כסף" — שנימול לשמונה.

ומבארינן: כיצד?

לקח שפחה מעוברת, ואחר כך ילדה ברשותו. זהו מקנת כסף הנימול לשמונה. שהרי קנאו במעי אמו ונולד ברשות ישראל, והוי דומיא ד"לכם".

לקח שפחה, וילדה עמה, ועדיין לא עברו ח' ימים מעת לידתו, זו היא "מקנת כסף"

אמר רב אסי: כל תינוק שאמו טמאה לידה — נימול לשמונה. וכל שאין אמו טמאה לידה, כגון שנולד דרך דופן, או נכרית שילדה ולמחרת נתגיירה — אין נימול לשמונה אלא מיד. שנאמר: "אשה כי תזריע וילדה זכר וטמאה שבעת ימים". "וביום השמיני ימול בשר ערלתו".

אמר ליה אביי: דורות הראשונים, מזמן אברהם ועד מתן תורה, שנתנה להם מילה ולא נהגו דיני טומאה, יוכיחו, שאין אמו טמאה לידה ונימול לשמונה.

אמר ליה: נתנה תורה, ואז נתחדשה הלכה ב-קלה-ב, שכל שאמו טמאה לידה נימול לשמונה. וכל שאין אמו טמאה לידה אינו נימול לשמונה.

ומקשינן: איני? וכי כך הוא?

והא איתמר: יוצא דופן, ומי שיש לו שתי ערלות [שיש לו שני עורות, או שני גידין, רש"י] — פליגי בה רב הונא ורב חייא בר רב.

חד אמר: מחללין עליו את השבת.

וחד אמר: אין מחללין עליו את השבת. (1)

עד כאן לא פליגי, אלא לחלל עליו את השבת. אבל לשמונה — ודאי מחללין ליה, ואף שיוצא דופן אין אמו טמאה לידה.

ומתצינן: הא בהא תליא, כל שנימול לשמונה מילתו דוחה שבת. וכל שאינו נימול לשמונה אין מילתו דוחה שבת, כיון שהיתר מילה בשבת נאמר במילה של יום שמיני.

דאמר מי שיש לו שתי ערלות אין מחללין. ויש

1. לא נתבאר בגמרא מהו טעמו של מאן